

ВПЛИВ БАТЬКІВ НА СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО СІМ'Ї

Т.В. Біла

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький національний технічний університет

Сім'я як соціальний фундамент кожного суспільства, його первинний осередок забезпечує відтворення та продовження людського роду, вона є джерелом росту та матеріального добробуту людей, у ній закладаються основи виховання та формування майбутньої особистості, формування шлюбно-сімейних уявлень у молоді, через неї передаються нащадкам духовні цінності історичного і культурного спадку, зберігаються особливості виховання дитини в родині. Як відомо, становище сім'ї як структурної соціальної одиниці значною мірою відображає загальний стан суспільства, всі суперечності й наслідки процесів, які відбуваються в ньому.

Успішна реалізація виховного потенціалу сім'ї, спрямованого на формування повноцінного громадянина суспільства, який у майбутньому зможе створити повноцінну сім'ю, значною мірою залежить від її типу та рівня матеріального забезпечення, культури сімейних стосунків, педагогічної культури батьків, характеру батьківського контролю та рівня інформованості про життя дитини поза межами родини, особливостей взаємодії з освітньо-виховними закладами. Суперечності перехідного періоду, який переживає українське суспільство, безперечно гальмують процес формування позитивного сімейного середовища для виховання дітей та підлітків. Неблагополучне сімейне оточення, прорахунки у вихованні, погіршення внутрішньо-сімейних стосунків призводять до збільшення кількості дітей та підлітків, чия поведінка виходить за межі моральних та правових норм, зокрема, призводить до набуття шкідливих звичок у дітей (куріння ци-гарок, вживання алкоголю, знайомство з наркотичними речовинами), що в результаті стає способом життя молоді людини [1, с.7] .

Усвідомлення батьками позитивних та ймовірних негативних наслідків перебування дитини впродовж дошкільного віку у сімейному вузькому колі допоможе їм впевнитися у доцільності поєднання сімейного виховання із суспільним, принаймні, на етапі старшого дошкільного віку. Це сприятиме кращій соціалізації малюка, формуванню в нього комунікативних здібностей, вміння рахуватися з іншими людьми.

Виховний потенціал сім'ї: визначається сукупністю різних чинників сімейного життя, в різних сім'ях має різні рівні. Найбільше залежить від структури сім'ї (повна — неповна, з 1 дитиною чи кількома), від рівня сформованості педагогічної культури батьків (низький, середній, високий), від мікроклімату сім'ї, особистісних якостей її членів, рівня загальної культури, ціннісних орієнтацій, стилю спілкування, від визначеності й додержання стратегії виховання дитини, здоров'я батьків і дітей, наявності соціально-побутових умов і можливостей самореалізації особистості.

Виховний ідеал сім'ї: міцно пов'язаний із світоглядом, мораллю і релігією. В основі українського виховного ідеалу лежать філософія добра і гуманізму, природовідповідність виховання і прагнення до соціальної гармонії. Передумовою такого виховання є демократичні стосунки в сім'ї між дорослими і дітьми та ставлення до дитини як до абсолютно самодостатньої вартості. Ідеал родинного виховання — здорова і щаслива людина, інтелектуально розвинена, з високим духовно-моральними якостями. Цей рівень досягається тільки тоді, коли виховання розпочинається з найменшого віку дитини, відповідає поставленій меті й забезпечене необхідними умовами [4].

Фактори, які впливають на формування підростаючої особистості у сім'ї, спеціалісти умовно поділяють на три групи:

1. Соціальне мікросередовище сім'ї.
2. Внутрішня і зовнішня сімейна діяльність.
3. Сімейне виховання як комплекс цілеспрямованих педагогічних впливів батьків.

Крім того, наявність у сім'ї батька і матері, кількість дітей у її складі, чисельність і співвідношення поколінь впливають не тільки на життя конкретної сім'ї, але й на певні аспекти життя суспільства. Розглянемо виховні можливості сім'ї з точки зору формування адекватних шлюбно-сімейних уявлень у молоді, тобто чим володіє сім'я як соціальний інститут, чого не має в інших соціальних інститутах виховання, і визначимо особливості виховання у сім'ї як соціальному інституті виховання:

1. Сімейне виховання тільки одна з форм виховання у суспільстві. Проте, сім'я, виступаючи одним із перших інститутів виховання, виконує функцію ранньої соціалізації.
2. Особливістю є неперервне поєднування цілеспрямованих педагогічних впливів батьків та інших дорослих на дітей із повсяк-денним впливом устрою життя сім'ї.

3. Сімейному вихованню притаманні неперервність і довготривалість, а, отже, виховний вплив сім'ї зазнають на собі не лише діти, а й дорослі. Людина зазнає на собі вплив сім'ї від дня народження до кінця свого життя. 4. Вплив сім'ї на дітей у різні періоди їх життя неоднаковий.

5. Батькам та іншим членам родини належить вирішальна роль у тому, щоб дитина розвивалася як людина, ставала особистістю.

6. Сімейне виховання більш емоційне за своїм характером, ніж будь-яке інше виховання, оскільки взаємовідносини у сім'ї мають неформальний характер. Афективна насиченість спілкування між членами сім'ї, перевантаження позитивними та негативними емоціями істотно відбивається на самопочутті дитини, її світосприйманні та усвідомленні образу близьких дорослих [6,с.25-27].

Психологічний клімат сім'ї поєднує особливості, якими позначається найбільш типова гама переживань членів родини, їх настрої, афекти, емоційні контакти, а також прояви любові та поваги один до одного.

Якщо ж при дитині ведуться "дорослі" розмови, вона не розуміє змісту розмови загалом, проте нею запам'ятовуються лише окремі слова, які найчастіше вживаються батьками, і емоційно сприймається саме ставлення батьків до предмета їхньої думки.

Різні прояви оцінного ставлення близьких дорослих до дитини: осуд – веде до зниження самоповаги і вияву негативних емоцій (якщо осуд виражений у різкій емоційній формі, то сприймається дітьми як глибока образа); похвала – підносить дитину у власних очах, викликає позитивні емоційні переживання, проте якщо перетворюється у захвалювання, може дезорієнтувати дитину у власних можливостях, знизити активність.

А.Макаренко, звертаючись до батьків, наголошував: «Ваша власна поведінка – найголовніша річ. Не думайте, що ви виховуєте дитину лише тоді, коли з нею розмовляєте, навчаєте або караєте. Ви виховуєте її у кожний момент вашого життя».

Занурені у щоденні клопоти батьки не завжди усвідомлюють, що на сьогодні мають справу з «новою» дитиною, яку погано розуміють, по відношенню до якої використовують старі схеми, що нині вже не діють, орієнтуються на традиційний зміст, форми і методи виховання і навчання дошкільника. Тому основне завдання сучасної сім'ї як першого соціального інституту для дитини – створити сприятливі умови для її особистісного становлення, навчити дитину жити у злагоді з довкіллям і згоді з собою, вправляти в умінні розгортати конструктивну, створювальну, гуманістично спрямовану життєдіяльність. Батькам належить перетворитися на «соціальних архітекторів»

конструктивного, гуманістично спрямованого життя дитини, допомогти їй знайти своє відповідне місце у сучасному складному світі. Варто для початку усвідомити особливості впливу сім'ї на дитину, які можуть бути як сприятливими, так і несприятливими [7,с.58].

Таким чином, сучасна наука підкреслює пріоритет сім'ї у вихованні дитини, що проявляється в багатомірності форм впливу, в їх безперервності й тривалості, в діапазоні цінностей, які засвоює зростаюча людина.

Література:

1. Бондарчук О. І. Сім'я як осередок соціалізації дитини // Проблеми соціальної захищеності дітей в ринкових умовах. — К.: АЛД, 1998.
2. Бурая Г. С. Соціальна робота. — Х.: 1994.
3. Взаимодействие специалистов ДООУ с родителями Воспитание и обучение детей с нарушениями развития - М., 2006. - № 2.
4. Влияние семейных отношений на формирование самосознания ребенка Психолог в детском саду. - М., 2005. - № 2.
5. Воспитателю о работе с семьей: Пособие для воспитателя детского сада Под редакцией Н.Ф.Виноградовой. - М.: Просвещение, 1989. - 192 с.
6. Зверева І. Д., Хлебик С. Р. – Соціальна педагогіка. – К., 1997.
7. Капська А. Й. Соціальна робота: Навч. посіб. – К.: Центр на-вчальної літератури, 2005 Коваль Л. Г.